

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 18.11.2015
JOIN(2015) 50 final

**ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa naabruspoliitika ülevaade

{SWD(2015) 500 final}

I. SISSEJUHATUS

Euroopa naabruspoliitika (ENP) käivitati 2004. aastal, et aidata ELil toetada stabiilsust, turvalisust ja õitsengut piirilähedastes riikides. EL on nendele eesmärkidele pühendunud, kuid viimaste aastate sündmused on näidanud vajadust uue poliitika, uute prioriteetide ja uute tööviiside kasutuselevõtu järele.

Viimasel 12 aastal on ELi ümbritsevates riikides toimunud radikaalsed muutused. On olnud mõningaid häid arengusuundi: kohalikud osalejad võtsid meetmeid, et alata reforme õigusriigi, sotsiaalse õigluse ja suurema vastutuse saavutamiseks – seda ilmestab Nobeli rahupreemia, mis anti Tuneesia nelikule. Samal ajal on konfliktid, kasvav ekstremism ja terrorism, inimõiguste rikkumised ja muud probleemid rahvusvahelises õiguses ning majandusprobleemid toonud kaasa olulised põgenikevood. See on jätnud oma jälje kogu Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas, mille on tagajärjeks on Araabia ülestõusud ja Isil/Da'eshi esilekerkimine. Idas on aina agressiivsema Vene välispoliitika tagajärjel rikutud Ukraina suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust. Pikaleveninud konfliktid takistavad jätkuvalt regiooni arengut.

Samal ajal on sattunud fookusesse ELi ja tema naabrite omavaheline seotus. Euroopa piiridele saabub kasvavas koguses põgenikke, kes loodavad paremale tulevikule. Energiakriisid on rõhutanud liidu vajadust töötada koos naabritega seoses energiajulgeolekuga, mh energiaallikate, teede ja varustajate mitmekesistamiseks. On esinenud liitu ja naabreid ähvardavaid terroriakte, viimati õõvastavad terrorismiaktid Pariisis 13. novembril.

ENP praeguse läbivaatamise eesmärk on teha ettepanek, kuidas liit ja selle naabrid saavad luua tõhusama partnerluse naabruskonnas. Seejuures järgib EL oma huve, mis sisaldavad üldiste väärtuste edendamist. ELi enda stabiilsus on ehitatud demokraatialle, inimõigustele, õigusriigile ja majanduslikule avatusele ning uus naabruspoliitika on liidu põhiline poliitiline prioriteet selles mandaadis.

Eristumine ja suurem vastastikune vastutus on uue ENP märk, millega tunnustatakse asjaolu, et kõik partnerid ei püüa täita liidu reegleid ja standardeid, ja kajastatakse iga riigi soove seoses ELi partnerluse ja selle fookusega.

Liit ei saa regiooni paljusid probleeme üksi lahendada ja tema mõjul on piirid, kuid uus ENP mängib rolli selles, et luua tingimused positiivseks edasiminekuks.

Ülevaade, mille koostamise ettepaneku tegi president Juncker ning mida palusid ELi liikmesriigid, on toonud avalikule arutelule üle 250 vastuse liikmesriikide, partnerriikide valitsuste, ELi institutsioonide, rahvusvaheliste organisatsioonide, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna, ettevõtete, mõttekodade, akadeemiliste ringkondade ja avalikkuse poolt, mis suures osas kinnitavad vajadust muutuse järele nii ENP sisus kui ka meetodites.

Avalik arutelu on näidanud, et sel ajal kui tihedamate suhete võimalus ELiga on mõnes neist riikidest, kes on võtnud haldusreforme, julgustanud tegema muutusi, peavad teised partnerid kehtivaid tavasid ja poliitikat liiga normatiivseks ja liiga vähe nende riikide püüdlusi peegeldavaks. Konsultatsiooniga kinnitati veel kord, et mõlema partneri ja ELi liikmesriikide

vastutust tuleb tõhustada, et koostöö peaks olema tihedam, fookus asjakohasem ja et tuleb olla paindlikum, et võimaldada ELil ja tema partneritel reageerida pidevalt muutuvatele vajadustele ja asjaoludele.

Otsitakse tõhusamaid viise, kuidas edendada demokraatlikku, vastutustundlikku ja head juhtimist, samuti edendada kohtusüsteemi reformi, kus on ühine kohustus tagada õigusriik ja põhiõigused. Avatud turud ja kasv, kaasav majandusareng ja ennekõike noorte väljavaated on võti selleks, et stabiliseerida naaberühiskonnad. Rohkem tähelepanu pööratakse energiajulgeolekule ja kliimamuutustega võitlemisele nii ELis kui ka partnerite seas.

Uus fookus on suunatud partneritega koostöö edendamisele, et reformida julgeolekusektor, ennetada konflikte, võidelda terrorismi ja radikaliseerumise vastu kooskõlas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega. Enamgi veel on see nii pärast 13. novembri terrorismiakte Pariisis – nendes valdkondades on vaja intensiivsemat koostööd meie naabritega. Ohutu ja seaduslik liikuvus ning võitlus ebaseadusliku rände, inimeste ebaseadusliku kaubanduse ja salakaubaveo vastu on samuti prioriteedid.

Uus ENP rakendab olemasolevaid vahendeid ja ressursse kooskõlastatult ja paindlikumalt. Lisaks on oluline kaasata liidu liikmesriike tihedamasse koostösse meie naabritega. Samavõrra on eesmärk suurem kaasatus tsiviilühiskonna ja sotsiaalpartneritega.

Regionaalsel tasandil tugevdatakse idapartnerlust kooskõlas Riia 2015. aasta tippkohtumisel võetud kohustustega. Vahemere Liit saab mängida tugevamat rolli lõunas asuvate naabrite vahelise koostöö toetamisel. Uue ENPga kaasatakse regionaalsete probleemide lahendamisse vajaduse korral teisi regionaalseid tegijaid väljaspool naaberriike.

ÜRO Peaassamblee vastu võetud 2030. aasta tegevuskava säästva arengu ja säästva arengu eesmärkide (SDG) saavutamiseks ja ELi tugev toetus selle rakendamiseks on andnud uue üleminekulise poliitilise raamistiku, mille abil partneritega suhelda. Lisaks on läbivaatamine koordineeritud liidu laiema globaalse välis- ja julgeolekupoliitika strateegia raames.

Nende ja muude meetmetega püüab EL tugevdada ENPd kui raamistikku, milles kõik partnerid tulevikus suhtlevad.

II. NAABRUSE STABILISEERIMINE

ENP on pikaajaline koostöö Euroopa Liidu naabritega, kuid vaja on arvestada ka kõige pakilisemaid vajadusi. Järgmisel kolmel kuni viiel aastal on kõige pakilisem lahendus vajav probleem paljudes naaberriikides stabiliseerimine. Ebastabiilsuse põhjused on sageli väljaspool julgeolekuvaldkonda. Liidu käsitus on otsida terviklikke lahendusi sektorite ebastabiilsuse allikatele. Vaesus, ebavõrdsus, ebaõiglus, korruptsioon, nõrk majanduslik ja sotsiaalne areng ja võimaluste puudumine, eriti noorte jaoks, võib põhjustada ebastabiilsust ja suurendada vastuvõtlikkust radikaliseerumisele. Uues ENPs tehakse kindel pingutus toetada majandusi ja parandada kohalike elanike väljavaateid. Poliitika peaks aitama partnerriike muutuda kohtadeks, kus inimesed tahavad oma tulevikku kujundada, ja lahendada inimeste kontrollimatu liikumise küsimuse.

Avalikul konsultatsioonil avaldasid mitmed sidusrühmad arvamust, et liit peaks suurendama koostööd partneritega julgeolekusektoris. Nagu muudeski valdkondades, pakub läbivaadatud naabruspoliitika kohandatud käsitusviisi koostööle julgeolekuga seotud küsimustele ja tagab aktiivselt, et meie üldine tegevus on konfliktitundlikum ja täielikult kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õigusega. Uue Euroopa naabruspoliitika eesmärk on töötada konfliktide ennetamise kallal varajase hoiatamise kaudu, varajasi ennetavaid meetmeid rakendades ning suurendades partnerite suutlikkust selles osas. Selles ühisteatises sätestatud meetmete abil püütakse pakkuda võimalusi, kuidas tugevdada ELi partnerite vastupanuvõimet välisele survele ja nende võimet teha oma suveräänseid valikuid.

III. TUGEVAM NAABRUS, TUGEVAMAD PARTNERLUSED

Konsultatsiooni käigus küsiti kaugeleulatuvaid küsimusi, kas ja millisel kujul peaks Euroopa naabruspoliitika jätkuma. Ühisel meelel ollakse selles:

- *meie partneritel on erinevad püüdlused: meie suhted peaksid seda täielikumalt peegeldama
- *ENP peaks peegeldama liidu huvisid ja meie partnerite huvisid
- *partnerlussuhted peaksid keskenduma väiksemale hulgale prioriteetidele
- *liikmesriigid peaksid ENPs aktiivsemalt osalema;
- *partnerite omavastutust tuleb rõhutada

Enamik koostööpartnereid Euroopa naabruspoliitika arutelus soovis ühist poliitilist raamistikku ida ja lõuna naabruses. Samas oli selge nõue muutusteks, rohkem kohandatud, enam diferentseeritud partnerlussuheteks ELi ja naaberriikidest partnerite vahel vastavalt erinevatele ambitsioonidele, võimetele ja huvidele.

Kui partner tahab ELiga tihedamaid suhteid, mis põhinevad ühistel väärtustel, siis peab töö jätkuma olemasoleval baasil. Gruusia, Moldova Vabariik ja Ukraina on valinud tee poliitiliseks assotsiatsiooniks ja majanduslikuks integratsiooniks Euroopa Liiduga läbi uue põlvkonna assotsiatsioonilepingute / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna (AA / DCFTA) loomise; Maroko saab kasu täiustatud staatusest suhetes ELiga ja Tuneesial on privilegeeritud partnerlus. EL töötab nende partneritega, et veelgi arendada suhteid ja maksimeerida kasud nende lepingute mõlemale poolele. Et toetada neid partnerlusi peaks EL suurendama võimalusi poliitiliseks dialoogiks nende partneritega ministrite tasandil.

EL teeb ettepaneku alustada uue etapiga partnerite kaasamisel 2016. aastal, konsulteerides partnerluse tulevase iseloomu ja fookuse üle. Oodatakse, et tekivad erinevad suhete mustrid, mis suurendavad omavastutust mõlemal pool. EL on valmis arutama võimalust seada üheskoos uue partnerluse prioriteedid, mis keskenduvad igas suhtes selgemalt ühiste huvidele.

Stiimulipõhine lähenemisviis (põhimõte "rohkem rohkema eest") on olnud edukas reformide toetamisel hea valitsemistava, demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste vallas, kus partnerid on võtnud kohustuse reformid läbi viia. See ei ole siiski piisavalt tugev stiimul, et tekitada reformidele pühendumist, kui puudub poliitiline tahe. Sellistel juhtudel uurib EL tõhusamaid

viise, et selgitada partneritele põhjalike reformide vajadust, kaasates seejuures kodanikuühiskonna, majanduslikud ja sotsiaalsed osalejad.

Enam ei ole ühte eduaruannete sarja kõigi riikide kohta. Selmet otsib EL võimalusi töötada välja hindamisstiil, keskendudes konkreetset partneritega kokkulepitud eesmärkide saavutamisele. Need aruanded on ajastatud, et tagada alus poliitiliseks arvamustevahetuseks vastavatel kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega, näiteks assotsiatsiooni-/koostöönõukogudes. Nende partnerite jaoks, kes eelistavad keskenduda väiksemale arvule strateegilistele prioriteetidele, saab aruandlust kohandada, et kajastada uut fookust. Lisaks riigipõhisele aruandlusele jälgitakse regulaarselt arengukäike naabruses. Need aruanded sisaldavad nõutud elemente vastavalt Euroopa naabruspoliitika rahastusvahendi määrusele, sealhulgas teavet põhivabaduste, õigusriigi ja soolise võrdõiguslikkuse ning inimõiguste kohta.

Uus ENP peaks olema liidu ja liikmesriikide suuremate pingutuste objekt. EL on mõjusam, kui teda ühendab ühine käsitlusviis ja ta edastab ühtse sõnumi. Nii pakutakse partneritele rohkem, kui ressursse kasutatakse strateegiliselt ja koordineeritult. Seetõttu saavad lisaks aruteludele partneritega ka nõukogu ja liikmesriigid suurema rolli prioriteetide määratlemisel ja nende rakendamise toetamisel. See hõlmab ühist kavandamist. Liikmesriike kutsutakse üles võtma juhtpartneri rolli teatud algatustes või toetama teatud reformipüüdlusi.

Komisjon ja kõrge esindaja hoiavad Euroopa Parlamenti, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ning Regioonide Komiteed korrapäraselt kursis uue naabruspoliitika rakendamisega.

IV. HEA VALITSEMISTAVA, DEMOKRAATIA, ÕIGUSRIIK JA INIMÕIGUSED

Konsultatsioon kinnitas levinud vaadet, et liit peaks toetama ja edendama üldiseid väärtusi ENP kaudu. Samamoodi kinnitas see, et mõned peavad kasutatud meetodeid ebatõhusaks ja teised takistuseks võrdse partnerluse teel.

- *EL on pühendunud hea valitsemistava, demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste edendamisele
- *ENP otsib tõhusamaid viise reformide edendamiseks iga partneriga ühiselt kokkulepitud formaadis
- *ENP teeb rohkem tsiviilühiskonna toetamiseks

Õigusriigi ning sõltumatu ja efektiivse kohtupidamise tagamine on jätkuvalt liidu prioriteetid. Need on sotsiaalse ja majandusliku stabiilsuse jaoks kriitilise tähtsusega, tekitavad usaldust riigi vastu ja pakuvad õiguskindlust. Sõltumatu, läbipaistev ja erapooletu kohtusüsteem, mida ei mõjuta poliitika ja mis tagab võrdse juurdepääsu õigusemõistmisele, inimõiguste kaitse, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise ja seaduste täieliku kohaldamise, on jätkuvalt ELi eesmärk koostöös kõigi tema partneritega. Vastutustundlik avalik haldus riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil on demokraatliku juhtimise ja majanduse arengu jaoks keskse tähtsusega. Seega on avaliku halduse reform väga oluline. See hõlmab demokraatlike ja sõltumatute institutsioonide tugevdamist; kohalike ja piirkondlike omavalitsuste arendamist; avaliku teenistuse depolitiseerimist, e-valitsuse arendamist ja institutsioonide läbipaistvuse ja aruandekohustuse suurendamist. Liit toetab ka tööd, et parandada partnerite suutlikkust

poliitika väljatöötamisel, teenuste osutamisel ja riigi rahade haldamisel ning toetab riikide parlamentide tööd.

Tõhusaid korrupsioonivastaseid meetmeid, peamiselt ennetavaid, tuleks rakendada seoses suuremahuliste riigihangetega, (taas)erastamisega, riigi omanduses olevate / kontrollitavate äriühingute või sarnaste valdkondade reformimisega, kus korrupsioonioht on kõrge, sealhulgas toetades kodanikuühiskonna võtmerolli.

EL jätkab tööd partnerriikide valitsuste, kodanikuühiskonna ja kodanikega inimõiguste ja demokraatiaga seotud küsimustes, sealhulgas seoses valimisprotsessiga, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingus ja Euroopa Liidu inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas. Me edendame ja kaitseme kõikide inimõiguste universaalsust ning jagamatust nii kodus kui ka partnerlussuhetes kõigis piirkondades.

EL osaleb kõiki partnereid kaasavas dialoogis inimõiguste ja demokraatia küsimustes, sealhulgas piirkondades, kus kogemused võivad olla erinevad. Inimõigused ja demokraatia jäävad aktuaalseks meie poliitilises dialoogis kõigi partneritega vastastikku kokkulepitud vormis. Toetatakse tsiviilühiskonna foorumeid.

Eriolist tähelepanu pööratakse sellele, kuidas rakendada ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava 2016-2020,¹ mis peaks teavitama Euroopa naabruspoliitika rahastusvahendi kavandamisest, ja toetatakse ENP partnerite kohustuste täitmist soolise võrdõiguslikkuse ja tüdrukute ja naiste mõjuvõimu suurendamise vallas, mis on kooskõlas universaalse 2030. aasta tegevuskavaga. Rõhku pannakse tüdrukute ja naiste füüsilisele ja vaimsele puutumatusse, edendades sotsiaalseid ja majanduslikke õigusi ning naiste ja tüdrukute iseseisvust, andes neile ligipääsu õiglusele, haridusele, tervishoiule ja muudele sotsiaalsetele teenustele, suurendades nende häält ja poliitikas osalemist ning muutes institutsioonilist kultuuri, et need kohustused täita.

Euroopa Liit soovib toetada kodanike võimalust panna valitsused vastutama ja püüab suurendada pluralismi, sõltumatust ja professionaalsust kohalikus meedias, aidates sellel tegutseda avaliku arutelu foorumina ja muutuste katalüsaatorina partnerriikides. Edendada tuleks ka vaba ja tasuta internetti.

Riiklikku ja piirkondadevahelist kodanikuühiskonda peaks veelgi toetama, seda nii otseste vahenditega kui ka soodustades teiste organisatsioonide kaasamist. Euroopa demokraatia sihtkapital võib mängida olulist rolli selles osas. EL peaks toetama suutlikkuse arendamist kodanikuühiskonna spetsialistide ja juhtide seas, kasutades programme nagu kodanikuühiskonna stipendiumid, ja tunnustades noorte olulist rolli selles.

Paljudes naaberriikides mängivad etniline, religioosne ja kultuuriline identiteet ja traditsioonid olulist rolli seoses sellega, kuidas ühiskond toimib. Avaliku konsultatsiooni käigus viitasid huvirühmad neile aspektidele ja palusid liidul lubada rohkem vastastikkust omavastutust. Seepärast peaks Euroopa Liit laiendama haaret asjakohaste kodanikuühiskonna liikmeteni selle kõige laiemas mõttes, samuti sotsiaalpartneriteni.

¹ Nõukogu järeldused 13201/15, 26. oktoober 2015

V. ETTEPANEKUD KOOSTÖÖ ÜHISTE PRIORITEETIDE KOHTA

V.1 MAJANDUSARENG STABILISEERIMISEKS

Konsultatsioonis osalevad partnerid andsid tugevalt märku oma huvist liidu kui majandusliku arengu ja moderniseerimise, investeringute ja noorte tööhõivevõimaluste loomise koostööpartneri vastu. See on seotud jätkuvalt suure huviga liikuvuse ja võimaluse vastu reisida ja töötada kogu Euroopas.

Majanduslik ja sotsiaalne areng peaks olema nende ELi meetmete keskmes, millega stabiliseeritakse naabruskonda ja luuakse partnerlussuhteid.

Majanduse juhtimise tugevdamine, riigieelarve tasakaal ja toetus struktuurireformidele konkurentsivõime parandamiseks ning kaasava majanduskasvu ja sotsiaalse arengu toetamine on võtmed selleks, et arendada riigi majanduse vastupanuvõimet. Naaberriikide makromajanduslik stabiilsus ja majandusreformid on prioriteet ja EL toetab jätkuvalt eelkõige makromajandusliku finantsabi andmist. EL peaks edendama suutlikkuse suurendamist ja pakkuma uusi koolitusi, et toetada avalike teenistujate uut põlvkonda, kes oleksid võimelised tagama tõhusa ja kaasava majandamise ja jätkusuutlikud sotsiaalsed tulemid. Majanduse kaasajastamine, innovatsiooni soodustamine, töökohtade loomine ja oskuste parandamine ning majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamine on teised olulised aspektid.

Mõnesid uusi ja ka paljusid olemasolevaid vahendeid saab tõhusamalt rakendada, et aidata luua paremaid tingimusi tööhõiveks ja majanduskasvuks. EL peaks tihendama koostööd rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega, eelkõige Euroopa Investeeringupanga (EIB), Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD), Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondiga (IMF), erasektori arendamisega tegelevate rahvusvaheliste organisatsioonidega ning algatustega, mis edendavad kaasavat majanduskasvu ja tööhõivet ning parandavad kodanike elutingimusi. Lisaks tuleks edendada meetmeid, et tugevdada partnerlust erasektoriga, ja uuenduslikke lähenemisviise, nagu toetuste ja laenude segamine lisavahendeid võimendamiseks ja ELi abi mõju suurendamiseks.

KAUBANDUS

Konsultatsioonid näitasid turgudele pääsemise olulisust, kuid ühtlasi väljendati tunnet, et kaubanduslepingute osas on vaja suuremat paindlikkust:

*püüelda selle poole, et luua majanduspiirkond nendega, kes sõlmivad DCFTA

*kergemad, paindlikumad kaubanduslepped neile, kes seda ei tee

Siiani on põhivahend ENP õitsengu edendamises olnud liidu turule pääsu andmine. Mõned naabrid on valinud tiheda majandusliku lõimumise tee. Kolm kokkulepet põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna kohta (DCFTA) on sõlmitud idapartneritega (Ukraina, Moldova Vabariik ja Gruusia) osana assotsiatsioonilepingutest (AAS). Lõunanaabruses käivad läbirääkimised ühe DCFTA üle (Marokoga), samal ajal on just käivitatud läbirääkimised Tuneesiaga. EL toetab käimasolevaid läbirääkimisi Vahemere lõunapiirkonna partneritega, kasutades muu hulgas diferentseeritud, progressiivset ja asümmeetrilist meetodit,

mis põhineb vastastikustel prioriteetidel. EL toetab naabrite kohalikke reforme, mis aitavad kaasa AA/DCFTA ja muude kahepoolsete lepingute rakendamisele.

Kõnealuste kokkulepete täielik ja tõhus rakendamine on peamiseks prioriteediks AA/DCFTA partneritele. See toetab reforme ja jätkusuutlikku kasvu. Nagu sätestatud idapartnerluse tippkohtumistel Vilniuses 2013. ja Riias 2015. aastal, rakendatakse AA/DCFTAd koos reformidega, mille tulemuseks on partnerite õigusnormide põhjalik ühtlustamine rahvusvaheliste standardite ning Euroopa Liidu õigusaktide ja standarditega. See viib partnerite järkjärgulisele majanduslikule integratsioonile Euroopa Liidu siseturul ja seega majanduspiirkonna loomisele. Selline ambitsioonikas pikaajaline majandusintegratsiooni visioon partnerite ja Euroopa Liidu vahel on soovitatav. See aitab kaasa ka pikaajalisele eesmärgile saavutada laiem majandusliku õitsengu piirkond, mis toetub Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) eeskirjadele ja suveräänsetele valikutele kogu Euroopas ja kaugemalgi.

Kuid mitmed partnerid ei soovi praegu seda mudelit rakendada. Neile, kes ei soovi osaleda läbirääkimistel DCFTA sõlmimiseks, püüame ühiselt leida atraktiivseid ja realistlikke alternatiive integratsiooni edendamiseks ning kaubandus- ja investeerimissuhete tugevdamiseks, mis peegeldavad vastastikust huvi. EL pakub võimaluse korral suuremat paindlikkust, pakkudes nende jaoks, kes ei soovi osaleda kõigis sektorites algusest peale, kergemat, kuigi vähem ambitsioonikat võimalust, mis ületab olemasolevaid soodus- ja soodusrežiimiga kaubanduslepinguid.

Näiteks võimalus allkirjastada lepinguid vastavushindamise ja tunnustamise (ACAA) kohta, mis võimaldavad vaba liikumist tööstustoodete konkreetsetes sektorites, on ette nähtud AA / DCFTAs. ACAA võib sobida ka teistele ENP riikidele, kelle praegune lepinguline suhe liiduga näeb ette tehniliste eeskirjade, standardite ja vastavushinnangu valdkonna lähendamist.

EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et soodustada kaubandust ELi naabruspoliitika partnerriikide ning nende kaubanduspartneritega.

MAJANDUSE MODERNISEERIMINE JA ETTEVÕTLUS

*Toetada reforme, mis viivad parema äri- ja investeerimiskeskonnani.

*Toetada kasvu VKEd e toetamise kaudu.

*Toetada kasvu olemasolevate sektorite moderniseerimise ja nende mitmekesistamise kaudu.

EL toetab partnerite majanduse ajakohastamist, et toetada arukat ja jätkusuutliku majanduskasvu, osaledes majanduslikus dialoogis, andes poliitilist nõu ja mobiliseerides finantsabi. Edendatakse paremat ärikeskkonda ja reforme, mis lubavad rohkem investeringuid ja uusi, paremaid töökohti. Samuti keskendutakse toetamisel väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEd), mis on peamised tööhõive loojad (ja mida juba toetatakse DCFTA kaudu), parandades eelkõige nende juurdepääsu rahastamisele ja teabele. Tuleks soodustada toetust reformidele, mille eesmärk on majanduslik ja sotsiaalne areng (sealhulgas oskuste arendamine, sotsiaalkaitse, haridus, vesi ja tervis).

Teadusuuringud ja innovatsioon on määrava tähtsusega, et luua korralikke ja jätkusuutlikke töökohti naabrukses, nii et tuleks julgustada naaberriikide majanduste moderniseerimist ja

mitmekesistamist, soodustades naaberriikide suuremat osalemist ELi algatustes, nagu võrgustik Enterprise Europe Network, Horisont 2020 ja COSME ELi programmid, ühendust GÉANTiga, ja edendades kontseptsiooni „arukas spetsialiseerumine“, mis on välja töötatud ELi regionaalpoliitikas teadusuuringute ja innovatsiooni strateegiatega vallas. Liidu ja selle ida- ja lõunanaabrite vahelise ühise teadmise- ja innovatsiooniruumi arengut tuleks toetada, kasutades teaduslikke tõendeid teadmispõhiste töökohtade loomiseks ja investorite meelitamiseks innovaatilistesse ettevõtetesse liidus ja naabruses. EL ühtlustab ja integreerib ühiseid teadusuuringute ja innovatsiooniprioriteete selliste ühiste kavade kaudu, nagu teadusuuringute ja innovatsiooni partnerlus Vahemere piirkonnas (PRIMA) ja naabrite ühinemine kavaga Horisont 2020.

Põllumajandus on peamine töökohtade allikas paljudes partnerriikides ja EL peaks jätkuvalt toetama jätkusuutlikku ja kaasavat poliitikat ja investeeringuid sektori kaasajastamiseks ja teiste sissetulekute mitmekesistamist, luues tegevusalasid maapiirkondades, kus see on vajalik. EL toetab ressursitõhusat majandust lahenduse leidmisega keskkonnaprobleemidele, nagu loodusressursside olukorra halvenemine ja konkurents nende pärast. Samamoodi peaks EL aitama ka meremajandust, töötades koos välja ühise visiooni merede säästvaks kasutamiseks.

Toetust digitaalsele majandusele tuleks tõhustada, et ühtlustada digitaalset keskkonda ELi ja tema naabrite vahel. See loob töökohti, tagab majanduskasvu ja innovatsiooni, olles eriti kasulik noortele tänu paremale juurdepääsule haridusele ja töökohtadele nii kohapeal kui ka kaugemal ja väikse algkapitalivajadusega ettevõtete asutamisele.

TÖÖHÕIVE JA TÖÖALANE KONKURENTSIVÕIME: FOOKUS NOORTEL

*Fookus töökohtadel ja oskustel, eriti noorte puhul.

*Suurem toetus programmile Erasmus +.

*Uus rõhuasetus kutseharidusele.

*Uued stiimulid ajude ringluseks

EL saab aidata parandada kohaliku tööjõu konkurentsivõimet tööturul ja aitab keskendada jõupingutused arendamiseks oskusi ja teadmisi ning loomaks võimalusi, eriti noortele meestele ja naistele. See peab algama toetusest koolivälise hariduse edendamisele („mitteformaalne õppimine“) ja ulatuma juurdepääsu lihtsustamiseni alg- ja keskharidusele, võitluseni kirjaoskamatusena, oskuste arendamise, praktika ja tööpõhise koolituse tagamiseni. EL kiirendab märkimisväärselt võimalusi kaasata programmi Erasmus + ka naaberpartnerriigid, tagades muuhulgas suurema rahastamise. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ka sellele, et hõlbustada konfliktipiirkondades kõrgkoolide osalemist programmis Erasmus +.

EL edendab liikuvust kutsehariduses ja -koolituses, et olla võimeline andma suuremat toetust selles olulises valdkonnas. EL toetab ka liikumist Euroopa ja naaberriikide praktikantide poolt, kes otsivad töökogemust välismaal.

Liit konsulteerib partneritega, et luua paneel noorte tööhõive ja tööalase konkurentsivõime kohta idapartnerluses. EL julgustab ka vahetust hariduse, koolituse ja noorsoopoliitika vahel Vahemere lõunapiirkonna riikides olemasolevate koostööfoorumite kaudu. EL kutsub Euroopa Koolitusfondi võtma selles kontekstis aktiivset rolli.

EL toetab poliitikat oskuste ja tööturu vajaduste sobitamise kohta, et parandada kõrgkoolide ja tööstuse koostööd ja arendada üliõpilaste töölaseid oskusi teadmisteühise ja jätkusuutliku tööhõive suunas, ning toetab stiimulikavasid inimestele, kes on õppinud või omandanud oskused liidus, et nad naaseksid oma koduriiki.

PARTNERLUSED KASVU NIMEL

- *Arendada partnerlusi, et toetada investeerimist ja majanduse kaasajastamist.
- *Suurem erasektori kaasatus, et edendada investeringuid ja reforme.
- * Uued liidud erasektori, ELi, liikmesriikide ja rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide vahel, et toetada kasvu, töökohtade või noortestrategieid.

Liit arendab horisontaalseid partnerlusi nende naabritega, kes seda soovivad, et toetada kasvu, tööhõivet ja majanduse moderniseerimist. See toob kokku avaliku ja erasektori, ELi ja huvitatud liikmesriigid, rahvusvahelised finantsinstitutsioonid ja teised partnerid, et toetada riigi arengut kooskõlas aruka spetsialiseerumise strateegiaga.

Eelkõige julgustab EL Euroopa ettevõtjaid kaasama vahetult naabruses olevaid partnereid. Majandusdiplomaatia missioonid naabuspoliitika partnerite juures peavad toimuma süstemaatilisemalt, et Euroopa ettevõtlus oleks aktiivsem, et edendada kaubandust ja investeringuid naabruses. Lisaks kasutatakse selliseid missioone, et leida sobivad partnerid naabritele, et neid toetada eriti seoses majandusliku arengu probleemidega, sealhulgas parandades nende oskuseid, ettevõtlust ja mitmekesisust nende majandustegevust.

TRANSPORT JA ÜHENDUSED

Konsultatsioon kinnitas suurema ühenduvuse toetamist kui koostöö võtmevaldkonda.

- *Laiendada peamisi TEN-T võrke idapartneritele.
- *Tuvastada lõunas regionaalvõrgud, mis lisatakse TEN-T suunistesse.

Koostöö transpordi ühenduvuses ja telekommunikatsioonis aitab kaasa partnerite majanduse arengule ja võib olla vahendiks, et edendada dialoogi ja olla lähtepunkt nendevahelises piirkondlikus koostöös. Idas on võti ohutu ja jätkusuutlik transpordisüsteem, mis on ühendatud üleeuroopalise transpordivõrguga (TEN-T), et edendada majanduskasvu naabuspoliitika partnerriikide ja ELi vahel. EL peaks seetõttu laiendama peamisi TEN-T võrke idapartnerite juurde ning koos rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja muude partneritega edendama vajalikke investeringuid laiendatud võrku.

Lõunas on vaja õigusnormide lähendamist ja ühtlustamist kooskõlas transpordi piirkondliku tegevuskavaga 2014-2020, mis käsitleb mere-, lennu-, raudtee-, maantee- ja linnatransporti. Samal ajal peaks EL määratlema prioriteetsed piirkondliku infrastruktuuri projektid ja koostama soovituslikud kaardid tuleviku Vahemere transpordivõrgustikule.

Ühist õhuruumi edendatakse, rakendades seni sõlmitud lepinguid Gruusia, Iisraeli, Jordaania, Moldova ja Marokoga (lõplik vormistamine Ukrainaga) ning pidades läbirääkimisi uute lepingute üle. EL peaks aitama suurendada oma partnerite suutlikkust saada kasu meremagistraalide programmist täiustatud sadamate infrastruktuuri ja sellega seotud teenuste kaudu.

Lisaks jätkab EL telekommunikatsiooni lähendamist partneritega läbi piirkondlike seadusandjate rühmade idas ja lõunas ning edendab kosmosekoostööd huvitatud partneritega.

ENERGIAJULGEOLEK JA KLIIMAMEETMED

Konsultatsiooni käigus avaldati tugevat toetust energiaalase koostöö esiletõstmisele naabruspoliitikas, nii turvameetmena (energiasõltumatus) kui ka jätkusuutliku majandusarengu vahendina.

*Toetada suuremat energiasõltumatust: energiaallikate mitmekesistamine, parem koostöö energiatõhususe ja madala süsinikusisaldusega majanduse suunas.

*Uus raamistik partneritega koostööks väljaspool naaberriike.

Eesmärgiga ehitada vastupidav energialiit, mille keskmes on ambitsioonikas kliimapolitiika, on EL kohustunud tugevdama oma energiadialoogi naaberriikidega energiajulgeoleku, energiaturu reformide ja säästva energia vallas. EL toetub oma naabruskonnas ohutule, turvalisele ja etteaimatavale energia tootmisele ja transpordile ning seetõttu peab tugevdama oma dialoogi partnerriikidega energiajulgeoleku ja säästva tootmise teemadel. Samavõrra on energia partnerite endi stabiilse arengu ja vastupidavuse võti.

Mõned meie partnerid saavad olulist või potentsiaalselt märkimisväärset tulu oma energiavarudest või oma positsioonist transiitriigina. Kuid kõigi partnerite majanduslik stabiilsus sõltub suuremal või vähemal määral jätkusuutlikust tasakaalust energiatarbimise ja oma energiavarustuse või -tootmise profiili vahel. Mõned partnerriikidest idas on tundlikud liigse sõltuvuse suhtes konkreetsetest tarnijatest ja seetõttu on eluliselt huvitatud sõltumatuse suurendamisest, mitmekesistades oma tarneallikaid. Liit toetab jätkuvalt neid pingutusi. Ka teised lõunas on silmitsi raskustega seoses energianõudluse kasvuga.

Sellised algatused on gaasi vastassuunas juurdevoolu võimalus Ukrainas, millega viiakse lõpule lõuna gaasikoridor ja kasutatakse parimal viisil energiaspektori uusi vahendeid, samas hinnatakse ja välditakse võimalikke riske, mis on oluline, et saavutada üleeuroopaline energiajulgeolek.

Suurem koostöö energiatõhususe, taastuvate energiaallikate, nõudluse juhtimise ning kliimamuutuse leevendamise ja sellega kohandamise vallas aitab arendada majandust, mis on tõhusam, konkurentsivõimeline, paindlik ja stabiilne, suurendades samal ajal sõltumatust ja vähendades heitkoguseid. Nende eesmärkide saavutamiseks on tähtis edendada ja täielikult rakendada oodatavat Pariisi kliimamuutuste lepingut ja selle järelmeetmeid, sealhulgas eelkõige meie partnerite võetud kohustusi. EL töötab selle nimel, et jagada parimaid tavasid ja teha ühiseid teadusuuringuid, sealhulgas toetuste järkjärgulise kaotamise kohta fossiilkütustele, kehtestades heitkoguste jõulise seire, aruandluse ja kontrollimise raamistiku, (ka pikemas perspektiivis) ning heitkogustega kauplemise süsteemid, mida võib nende valmimise korral siduda ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga.

Et suurendada investeerimisvõimalusi ja kaubandust, suurendab EL energiaturu täielikku integratsiooni Moldova Vabariigi, Ukraina ja Gruusiaga energiaühenduse kaudu. EL peaks samuti püüdma lähendada muude partnerite õigusnorme vastastikust huvi pakkuvates sektorites. Mis puutub lõunapoolsetesse partnerriikidesse, siis pakub EL koostööd, mis on kohandatud selleks, et edendada tootmist, jaotamist, kaubandust ja tõhusat energiatarbimist. Esimese sammuna töötab EL koos huvitatud partnerite ja Rahvusvahelise Energiaagentuuriga, et luua terviklik riikide energiapolitiika läbivaatamise kord, sh teha kindlaks takistused energiasse investeerimisel ja vajalikud reformid.

Liit toetab allpiirkondade vahelist koostööd, mis sobib Ida-Vahemere piirkonna, Maghrebi ja Lõuna-Kaukaasia jaoks. Lisaks naabruspoliitikale luuakse uus temaatiline raamprogramm, et arendada koostööd selliste partneritega, nagu Türgi, Kasahstan, Türkmenistan ning potentsiaalselt Iraak ja Iraan. See lihtsustab piirkondade vahelist tööd ja investeringuid ning tugineb edukatele algatustele, nagu INOGATE. Kui tingimused on sobivad, siis võiks EL kaaluda energiasuhete reformi Venemaaga, lähtudes rahvusvahelisest ja Euroopa õigusest.

V. 2. JULGEOLEKUMÕÕDE

Konsultatsioon näitas laiapõhjast huvi, et julgeolekul oleks ENPs tugevam positsioon, et partnerriigid saaksid paremini vastu seista neid praegu ähvardavatele ohtudele. Uus fookus julgeolekule avab arvukalt uusi valdkondi, kus ENP raames koostööd teha. Koostöö võib hõlmata julgeolekusektori reformi, piiride kaitset, terrorismi ja radikaliseerumise vastast võitlust ja kriisiohjet.

2015. aasta juunis kordas Euroopa Ülemkogu vajadust volitada ja võimaldada partneritel kriise ennetada ja juhtida, muu hulgas konkreetsete geograafiliselt paindlike suutlikkuse tõstmise projektide kaudu. Arvestades partnerite konkreetseid julgeolekuprobleeme, peaks liit keskenduma julgeolekusektori reformi alasele koostööle. Arendades edasi Euroopa julgeoleku tegevuskava,² seab ENP eesmärgiks võidelda terrorismi vastu ja ennetada radikaliseerumist; lõpetada tõsine ja organiseeritud piiriülene kuritegevus ja korrupsioon; parandada kohtualast koostööd kriminaalasjades ja võidelda küberkuritegevusega täielikus kooskõlas õigusriigi põhimõtte ja rahvusvahelise õigusega, muu hulgas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega.

Ennetav koostöö partneritega naabruses on vajalik, et lahendada piiriüleste ohtude põhjused ja panustada ühiste piiride turvamisse. Koos huvitatud partnerriikidega tuleb parandada infovahetust piiriüleste ohtude kohta. Lisaks lahendab uus ENP valdkondadevahelise migratsiooniga seotud julgeolekuprobleemid, nt sisserändajate smugeldamine, inimkaubandus, sotsiaalne ühtekuuluvus ning piiride kaitse / haldamine.

Lisaks tehakse pingutusi, et peavoolustada ja tugevdada UNSCR 1325 (naiste, rahu ja julgeoleku kohta) rakendamist, selle järelotsuseid ja sooperspektiivi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kavandamisel, rakendamisel ja läbivaatamisel.

Julgeolekusektori reform: liit kavatseb kiirendada suhtlemist partnerriikide ametiasutustega, kes tegelevad julgeolekuga seotud asjadega. Huvitatud partnerriike tuleks toetada tsiviil- ja militaarjulgeoleku reformimisel. See koostöö võib hõlmata strateegilist ja poliitilist nõustamist, institutsioone ja suutlikkust parandavaid meetmeid, dialooge tsiviilühiskonnaga ja kogukonna julgeolekukavade toetust.

Terrorismivastane võitlus ja radikaliseerumise ennetamine. Terrorismi ja radikaliseerumise oht mõjutab nii Euroopat kui ka tema naabreid. EL hoogustab seetõttu tööd partneritega terrorismivastase võitluses, sealhulgas radikaliseerumise ennetamisel, vägivaldse äärmusluse toetamise tõrjumisel, kriminaalõiguslike vahendite toetamisel terrorismivastases

² Teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa julgeoleku tegevuskava, COM (2015) 185 lõplik.

võitluses ning terrorismi rahastamise vastases võitluses ja selle ohjeldamises rahapesu tõkestamise raamistikus. Kriitilise tähtsusega on kodanikuühiskonna, eriti noorsoo-organisatsioonide kaasamine radikaliseerumise ennetamisse. Olemasolev radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik (RAN) ja hiljuti loodud tippkeskus on oluline alus teabevahetusele ja koostööle. Võitlus laiemates küsimustes, nagu ebatõhus kohtupidamine, sooline ebavõrdsus, vaenu õhutamine, noorte tööpuudus ning kirjaoskamatus on kõik ka osa laiemast deradikaliseerimise pingutusest. Lahendus on kultuuridevaheline dialoog, mida edendab Anna Lindhi fond.

Organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus: organiseeritud kuritegevus ja korrupsioon võivad ohustada stabiilsust laiemas regioonis. EL peaks suurendama toetust partnerriikidele võitluses raske ja organiseeritud rahvusvahelise kuritegevusega, sealhulgas võitluses migrantide üle piiri toimetamisega ja inimkaubandusega ning kuritegelike võrgustike likvideerimiseks, kasutades finantsuurimisi täiendusena üksnes kriminaalõiguse vahenditele. Selleks on Euroopa julgeoleku tegevuskava³ pühendunud poliitikatsükli töö laiendamisele (tõsine ja organiseeritud kuritegevus) naaberriikidesse. EL peaks samuti uurima võimalust kaasata partnerriike olemasolevatesse finantsuurimise võrgustikesse (nagu näiteks rahapesu uurimise võrgustikud). Lisaks sellele jätkab EL partnerriikidega võitlust ebaseadusliku inimkaubanduse, ebaseadusliku väike- ja kergrelvade salakaubaveo vastu, ning narkootikumidealast koostööd, ja toetab neid tervikliku ja tasakaalustatud riikliku narkopoliitika rakendamisel. Vajaduse korral püüab EL parandada õiguslikku raamistikku kohtu- ja politseialase koostöö osas partnerriikidega ja teha jõupingutusi selle rakendamiseks. Koos Interpoliga tuleks uurida vajadust luua täiendavat õiguskaitsealast suutlikkust naaberriikides ja teha tööd teabevahetuse hõlbustamiseks ELi liikmesriikide ja Europoli vahel. Koostöös Eurojustiga edendab liit tugevamat kaasatust ja koostööd, et lihtsustada õiguslast koostööd kõigi raskete kuritegude uurimisel.

Võitlus küberkuritegevusega ELi küberturbe strateegias⁴ sätestatakse tegevusraamistik naabruses olevate partnerite edasise kaasamise osas. EL peaks pakkuma abi küberjulgeoleku ja vastupidavate infoinfrastruktuuride suutlikkuse parandamisel, küberkuritegevuse ja küberterrorismi vastases võitluses, sealhulgas ohuanalüüsi abil, soodustades spetsialiseerumist õiguskaitsele, õiguslasele koolitusele ning toetades asjakohaste riiklike poliitike, strateegiate ja institutsioonide loomist kolmandates riikides. Liit jätkab Budapesti küberkuritegevuse konventsiooni ratifitseerimise ja rakendamise edendamist koos partneritega naaberriikides. Konventsioon sätestab mudeli, kuidas koostada riiklikud küberkuritegevuse alased õigusaktid ja alus rahvusvaheliseks koostööks selles valdkonnas.

Keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumariskide leevendamine: partnerite aitamine, et parandada nende valmisolekut ja reageerimisvõimet, muu hulgas liidu rahastatavate tippkeskuste kaudu.

³ Euroopa julgeoleku tegevuskava ([COM\(2015\)185](#) final)

⁴ Euroopa Liidu küberturbe strateegia: avatud, turvaline ja ohutu küberuum (JOIN(2013) 1 lõplik)

Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika koostöö ja pikaajaliste konfliktide lahendamine. ELi julgeoleku- ja kaitsearhitektuuri alusel rajatud struktuurid võivad olla foorumiks, kus vahetada parimaid tavasid, teha koostööd ühiste eesmärkide nimel ja suutlikkuse tõstmiseks. Seega antakse uus hoog julgeoleku- ja kaitsepoliitika alasele koostööle. Selleks, et edendada partnerluse ja jagatud vastutuse vaimu – iga juhtumi puhul eraldi –, peab toetama partnerriikide osalemist ÜJKP missioonidel ja operatsioonidel, ELi lahingugruppides ja nende seotust asjakohaste programmide ja organisatsioonidega, näiteks Euroopa Kaitseagentuuri ja Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledžiga. EL soovib pidada julgeoleku- ja kaitsealaseid dialooge partnerriikidega ning parandada partnerriikide ametnike ja teenistujate osalust kaitsekolledžite kursustel. Kooskõlas ELi põhjaliku väliskonfliktide ja kriiside käsitlemisega kasutatakse kõiki olemasolevaid vahendeid, sealhulgas – vajadusel ÜJKP missioonide ja operatsioonide või ELi eriesindajate omi –, et toetada kriiside ja pikaleveninud konfliktide lahendamist naabruses.

Kriisiohje ja reageerimine: EL peaks parandama partnerite varase hoiatamise, ennetamise ja valmisoleku võimet, pakkudes tihedat partnerlust tsiviilkaitse vallas ja koostööd liidu tsiviilkaitse mehhanismiga. EL peaks samuti rohkem rõhutama tervisejulgeoleku aspekti, tugevdades riikide suutlikkust vastata tõhusalt terviseohtudele, sealhulgas nakkushaigustele. Vastavalt *ad hoc* otsusele võib samuti kaaluda ligipääsu liidu satelliidikeskuse fotodele, arvestades kriisile reageerimise vajadust. Paindlikkus kavandamisel ning ENP ja muude finantsvahendite kasutamine on selles käsitluses kriitilise tähtsusega. Seega tagatakse naabruspoliitika rahastusvahendi alusel tehtava julgeolekutöö tihe kooskõlastamine laiemal julgeolekupoliitikaga, liikmesriikide kahepoolse tööga ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Analüüsima peab ka koosmõju muude vahenditega ja seoseid põhimõttelise ja vajaduspõhise humanitaarabitööga ning vastupanu ja stabiliseerimisega. Kooskõlas tervikliku käsitlemisega on oluline kaasata liikmesriike ja liidu asutusi, et kujundada ja rakendada julgeolekusektori toetamist.

V. 3. SISSERÄNNE JA LIIKUVUS

Meie partnerite sügav huvi suurema liikuvuse vastu liidus leidis kinnitust konsultatsioonis, mis toimus ajal, kui liikusid suured sisserändajate ja pagulaste vood, mis sageli rändasid läbi naaberriikide. ENP peegeldab intensiivset koostööd nii seadusliku kui ka ebaseadusliku rände osas:

*suurem koostöö partneritega naaberriikidest kaugemal

*suurem toetus neile, kes võtavad vastu ja abistavad põgenikke ja riigisisest ümberasustatud isikuid

*suurem koostöö seoses ebaseadusliku rände ja sunniviisilise ümberasustamise aluspõhjustega

*tõhus koostöö tagasipöördumiseks ja vastuvõtmiseks ning jätkusuutlikuks taasloomiseks

Kuid samuti

*oskuste puuduste parem tuvastamine liidus, et soodustada vastastikku kasulikku seaduslikku sisserännet

*korduvrände suurem toetamine (sh fond Startback)

*kvalifikatsiooni tunnustamisele julgustamine

*alustada dialoogi akadeemilise liikuvuse üle

Nagu värske põgenikekriis näitab, on ebaseadusliku rände ja sunniviisilise ümberasustamise aluspõhjuste analüüsimine naabruse stabiliseerimisel keskse tähtsusega.

Euroopa rände tegevuskava; Euroopa Ülemkogu järeldused 25.-26. juunist ja 15.-16. oktoobrist; kõrgetasemeline konverents Vahemere idaosa / Lääne-Balkani teekond, 8. oktoobrist ja Valletta tippkohtumine 11.-12. novembril 2015 - kõik kinnitavad uut poliitilist tõuget tihedamaks koostööks Euroopa naabruspoliitika partneritega.

Partnerluste arendamine tervikkäsitluse alusel

Koostöö partneritega rände ja liikuvuse vallas on viimastel aastatel süvenenud tänu mitmele kaugeleulatuvale viis dialoogile ja mitmele liikuvuspartnerlusele. Dialoogid on käivitatud ka teiste partneritega idas ja lõunas. EL on pühendunud koostöö tugevdamisele naabritega ja kaugemal - näiteks Lääne-Balkanis, Türgis, Lähis-Ida riikides laiemalt, Saheli regioonis ja Aafrikas. Reformide tugevdamiseks ja pühendumise tugevdamiseks meie partnerriikides, et teha rohkem koostööd, tuleb teha vahet partnerriikide vahel, töötada rohkem viisade ja liikuvusega seotud küsimustega koos nendega, kes on valmis liiduga koos töötama, sealhulgas viisanõude kaotamise ja partneritega dialoogi soodustamise osas.

Juba toimuvad piirkondlikud dialoogid, nt Rabati ja Khartoumi protsessid lõunas ning Budapesti ja Praha protsessid idas, samuti idapartnerluse arutelu rändest ja varjupaigast regioonidevaheliseks koostööks ja kavandamiseks. Välja tuleks töötada uus temaatiline raamistik, et võimaldada efektiivsemat koostööd rände küsimuses väljaspool naabrust asuvate riikidega.

Vastastikku kasuliku rände ja liikuvuse edendamine

Lisaks ebaseadusliku rände lahendamisele usub EL jätkuvalt, et liikuvust ja inimestevahelisi kokkupuuteid tuleb edendada. EL kavatses edendada paremaid vahendeid, et teha kindlaks Euroopa tööturul puuduvad oskused ja soodustada liidus töötavate kolmandate riikide kodanike kvalifikatsiooni tunnustamist.

EL tugevdab oma õigusraamistikku ja edendab selle täielikku ja kohandatud rakendamist, võttes arvesse ENP partnerite konkreetset olukorda.

2016. aasta märtsis kavatses komisjon esitada läbivaadatud liidu sinise kaardi direktiivi, et parandada heade oskustega kolmandate riikide kodanike liitu sisenemist ja siin elamist, ja aidata sellele veelgi kaasa. EL peaks hõlbustama akadeemilise liikuvuse laiendamist ja parandama õigusraamistikku liitu sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta, mida kohaldatakse ENP kodanikele uuringute, õpingute, õpilasvahetuse, koolituse ja vabatahtlike teenustega seoses.

EL teeb koostööd ENP riikidega, et julgustada progressi ja minna edasi oskuste ja kvalifikatsiooni tunnustamise hõlbustamisega.

Koos liikmesriikidega edendame oskustöölise sisserändeskeeme, muu hulgas võimalust pakkuda eelisskeeme nende ENP riikide kodanikele, kes on valmis sisserändeküsimuses liiduga koostööd tegema.

Luuakse platvorm aruteludeks ettevõtete ja sotsiaalpartneritega, et parandada tööturu vajaduste ja selle rolli hindamist, mida ränne võib selles osas mängida. Pikemas perspektiivis on uus lähenemine seaduslikule rändele kasulik, olles rajatud huvi väljendamise süsteemidele, mis võimaldavad tööandjatel eelnevalt valitud kandidaatide seast teha kindlaks prioriteetsed kandidaadid.

Ühtlasi loome tõhusamad viisid diasporaa kogukondadega sidemete loomiseks ja piirkondlike liikuvusskeemide tugevdamiseks, sealhulgas püütakse näha vaeva Lõuna-Lõuna liikuvuse ja korduvrände teemadel, sealhulgas skeemide tuvastamisel asjakohastes sektorites (nt põllumajandus või turism) kooskõlas 2014. aasta hooajatöötajate direktiiviga. EL peaks samuti edendama rändeskeeme väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes ja koolituskavasid Euroopa riikide ettevõtjatele.

EL peaks samuti võimaldama liidus ajutiselt elavatel isikutel tegutseda äris, elukutsega seotud ja muus tegevuses oma päritolumaal, säilitades samal ajal oma peamise elukoha ühes liikmesriigis. Lahendada tuleb ka küsimused, mis on seotud tagasirändajate tõhusate ülekannetega.

Me loome uue idufondi Startback, et leida kapitali ajude ringluse edendamiseks. See fond toetab sisserändajaid, kes naasevad päritolumaale pärast Euroopa Liidus viibimist, nii et nad saaksid uuesti lõimuda ja panustada kohalikku majandusse ja sotsiaalarengusse tänu omandatud oskustele ja teadmistele.

EL toetab jätkuvalt realistlikku ja ausat narratiivi sisserände kohta ja võitleb jõuliselt rassismi ja diskrimineerimise kõigi vormide ja ilmingute vastu, edendades kultuuridevahelist dialoogi, kultuurilist mitmekesisust ja vastastikust mõistmist.

Kaitse tagamine hädasolijatele

Liidu laiemas naabruses on mitu suurt pikaleveninud kriisi ja seal asub ligi 40% maailma põgenikest ja riigisisest ümberasustatud isikutest. Seega vajab liit integreeritumat ja terviklikumat vastust, edendades tihedat sidet lühiajaliste humanitaarvajaduste ja pikaajaliste arengu- ja julgeoleku reaktsioonide vahel.

EL peaks toetama partnerriike, et arendada seal varjupaiga- ja kaitsesüsteemi, toetades neid ümberasustatute konfliktides, eelkõige ilma saatjata põgenikest laste osas, et nende põhivajadused oleksid tagatud, nende inimõigused kaitstud ja et nende sotsiaalmajanduslikku ja inimpotentsiaali ei raisata ja tehakse kättesaadavaks võõrustajaühiskondadele ja kogukondadele. Nii uus piirkondlik arengu- ja kaitseprogramm (RDPP) Põhja-Aafrikas ja Aafrika Sarvel, mis hakkab tööle 2016. aastal, kui ka juba olemasolevad RDPPd Lähis-Idas (Jordaania, Liibanon ja Iraak) on äärmiselt olulised. Nende eesmärk on toetada partnerriike, kes võõrustavad suurel arvul ümberasustatud inimesi, tõstes suutlikkust ja suurendades abi,

peamiselt rahvusvahelise kaitse ja varjupaiga vallas, osaliselt suurendades sunniviisiliselt ümberasustatud elanike ja neid võõrustavate kogukondade vastupidavust.

Ebaseadusliku rände lahendamine

EL peaks koos ENP riikidega töötama, et pöörata tähelepanu ja leevendada nii nende endi kodanike kui ka nende riiki läbivate inimeste ebaseadusliku rände aluspõhjust.

EL töötab selle nimel, et saata väärikalt ja jätkusuutlikult tagasi need, kes ei oma või enam ei oma õigust viibida ELis, kohustudes sealhulgas sõlmima tagasivõtulepinguid ja neid täielikult täitma ning rakendama vabatahtlikke tagasipöördumise ja vastuvõtmise skeeme, mis on kooskõlas komisjoni tegevuskavaga. EL aitab ka ENP riike tagasisaatmispoliitika kujundamisel, mis võimaldab neil saata isikuid kolmandatest riikidest päritolumaadesse. Välja tuleb töötada sobivad mehhanismid, millega tagada, et päritolumaale naasvad isikud saaksid uuesti lõimuda ja anda panuse kohalikkude majandusse ja ühiskonda. Mobiliseeritakse kõik vahendid, et suurendada koostööd seoses tagasisaatmise ja vastuvõtmisega, pannes seega vastuvõtmise keskele kohale kõigis dialoogides ebaseaduslike rändajate päritolu- ja transiitriikidega⁵.

EL peab suurendama toetust, et töötada välja riiklikud ja regionaalsed strateegiad, milles käsitletakse sisserändajate smugeldamist, ning terviklikud piirihaldusstandardid, tehes koostööd asjaomaste ELi asutustega.

Piirihalduslase koostöö parendamine

Partnerite ennetav kaasamine piirihaldusse on vajalik rändega seotud surve paremaks juhtimiseks. Koos huvitatud partnerriikidega intensiivistab EL veelgi tööd infovahetuse, haldussuutlikkuse ning operatiivse ja tehnilise koostöö alal. Seda on võimalik teha koolituste, uuringute, suutlikkust tõstvate projektide ja pilootprojektide abil koos partnerriikidega, eelkõige töötades asjaomaste liidu agentuuride (sh FRONTEXi ja EUROPOLi) kaudu.

VI. PIIRKONDLIK MÕÕDE

Konsultatsioon toimus osaliselt olemasoleva piirkondliku koostöö formaadi kaudu ja see jätkub. Konsultatsioonis leidis siiski kinnitust suur huvi selle vastu, kuidas arendada uusi viise naabritega koos töötamiseks.

*Uus haare väljaspool ENP piirkonda.

*Uued temaatilised raamistikud, et lahendada ühised probleemid, nt seoses rände, energia, julgeoleku ja tervisega.

2009. aastal Euroopa Liidu ja tema kuue idapartneri käivitatud idapartnerlus (EAP), mis põhineb kohustusel austada põhiväärtusi (sh demokraatia, õigusriik ja inimõiguste austamine ning ja põhivabadused), turumajanduse, säästva arengu ja hea valitsemise põhimõtteid. Sellest ajast on EAP arenenud elavaks foorumiks, kus vahetatakse infot ja tehakse koostööd küsimustes, mis ulatuvad kaubandusest energia, transpordi ja hariduse või keskkonna küsimusteni. 2015. aasta Riia tippkohtumisel nimetati ühisteks prioriteetideks institutsioonide ja hea juhtimise tugevdamine, liikuvus ja inimestevahelised suhted, turuvõimalused ning

⁵ EL-i tegevuskava seoses tagasisaatmistega, 9. september 2015, COM(2015) 453 final

omavahelised seosed, mida arendatakse koos partneritega, muu hulgas EAP mitmepoolses raamistikus. ELi ja tema partnerite ainuõigus on otsustada, kuidas oma suhetes edasi minna.

Tänu Vahemere Liidule on edasi arenenud piirkondlik koostöö lõunanaabruses. Organisatsioon on väärtuslik foorum poliitiliseks ja majanduslikuks aruteluks, olles raamistikuks koostööle ühist huvi pakkuvates küsimustes ja regiooni tegevusprojektides. Avaliku konsultatsiooni käigus soovitasid paljud seda koostööd süvendada. Komisjon ja kõrge esindaja töötavad selle nimel, et seda regionaalset koostööd veelgi tugevdada. Seetõttu seab EL Vahemere Liidu oma piirkondliku koostöö püüetes alati esikohale.

Naabrite endi vahelised suhted peaksid olema tugevamad ning edendada tuleb allpiirkondlikku koostööd nii idas kui ka lõunas. Kus asjakohane, tehakse regionaalset tasemel koostööd naaberluspartnerite ja liikmesriikide vahel koos kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikidega, kasutades liidu makroregionaalseid strateegiaid ja territoriaalse koostöö kavasad, et nende potentsiaali täielikult arendada.

Kui sidemed teiste partneritega ja vastastikune sõltuvus nõuavad laiapõhjalisemat koostööformaati, siis tuleks kaasata kolmandad riigid. EL kasutab temaatilisi raamistikke, et pakkuda koostööd murettekitavates regionaalsetes küsimustes meie naaberriikidega, muuhulgas liituvate ja teiste partneritega. Kasutatakse temaatilisi raamistikke kui korralist foorumit, kus arutada ühiseid poliitilisi käsitlusi, kavandamist ja investeeringuid, mis ulatuvad naabrusest kaugemale. Need on *ad hoc* kokkusaamised huvitatud pooltele lõuna- ja idanaabrusest, mis toovad kokku huvitatud liikmesriigid, naaberriigid ja regionaalpartnerid koos rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja muude panustajatega. Vajadusel kutsutakse kodanikuühiskonna ja erasektori organisatsioonid osalema. Nende temaatiliste raamistike formaat ja neis osalejad sõltuvad probleemist ja toetuvad olemasolevatele struktuuridele. Erilised prioriteedid on ränne, energia ja julgeolek.

Türgi on liidu kandidaatriik ja tähtis naaber nii liidule endale kui ka mitmele partnerriigile. Naabrusest kaugemale ulatuvate temaatiliste raamistike arendamisel peaks EL tegema tihedat koostööd Türgiga ühist huvi pakkuvates küsimustes.

Liidu suhted Vene Föderatsiooniga on halvenenud pärast Krimmi ja Sevastopoli annekteerimist ja Ida-Ukraina destabiliseerimist. Regioonidega seoses on mitmeid küsimusi, milles konstruktiivne koostöö on kasulik nii ühiste probleemide lahendamisel kui ka edasiste võimaluste uurimisel, kui tingimused seda lubavad.

Koostöö teistes foorumites täiendab neid regionaalseid pingutusi. EL peaks suurendama haaret partneritega Sahara-taguses Aafrikas ja Saheli regioonis, et tagada kooskõla Cotonou tegevuskava järgse tööga. EL peaks kaasama ka kõik asjassepuutuvad partnerid Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas poliitilise dialoogi, investeeringute ja abi valdkondades. See hõlmab dialoogi edasiarendamist Araabia Liiga riikidega, koostööd organisatsiooniga Islami Koostöö (OIC), Pärsia lahe koostöönõukogu (GCC), Aafrika Liidu, Araabia Magribi Liiduga ning tööd Vahemere lääneosa Foorumi raames (5 + 5 dialoog). Musta mere sünergia algatus on loodud kui tähtis foorum ühiste probleemide lahendamiseks, julgustades poliitilist ja majanduslikku reformi. EL peaks jätkuvalt edendama piirkondlikku koostööd ja suurendama koordineerimist Euroopa Liidu Nõukoguga, Julgeoleku- ja Koostöö organisatsiooniga ning selle organitega.

ELi piirkondlik strateegia Süürias ja Iraagis ning ISIL/Da'eshi oht määrab meetmed, mida EL ja selle liikmesriigid võtavad, et taastada Süürias ja Iraagis rahu ja julgeolek. Mis puutub Iraani, siis värske kokkuleppe rakendamisel on ruumi edasiseks koostööks regionaalküsimustes, sh energeetikas. Arvestades Kesk-Aasia strateegilist tähtsust, peaks EL oma haaret laiendama oluliste partneriteni, et luua tugevad, püsivad ja stabiilsed suhted regiooni riikidega.

VII. TÕHUSAM RAKENDAMINE

VII.1 FINANTSVAHENDITE PAINDLIKKUS

EL on eraldanud märkimisväärseid ressursse, et toetada olulisi stabilisatsiooniga seotud väljakutseid naabruses, 15 miljardit eurot on tehtud kättesaadavaks Euroopa naabruspoliitika rahastusvahendi vahendusel perioodiks 2014–2020. Mõju maksimeerimiseks otsib EL lisaks rahastamisvahendeid, tugevdades koostööd peamiste rahvusvaheliste finantsasutustega ja naabruse investeerimise fondi kaudu. EL moderniseerib ja ühtlustab strateegiliselt oma tehnilise abi instrumendid (*Taiex* ja *twinning*), et anda konkreetset abi. EL ja tema partnerriigid jätkavad koostööd, et tagada, et ELi finantsabi jõuab kavandatud abisaajateni ja et see ei langeks petturite kätte.

Assotsiatsiooni tegevuskavade ja partnerluste prioriteedid on abiprioriteetide kehtestamise baas. Kahepoolsed eraldised partnerriikidele peegeldavad ENP prioriteete ja nende ambitsioonide taset ning pühendumust reformidele ning nende läbiviimisele ja ENP kava kohaselt rahaliste vahendite eraldamine jätkub.

Arengusuunad naaberriikides on näidanud kasvavat vajadust rahvusvahelise finants- ja majandusliku toe järele, et toetada vajalikku üleminekut ja stabiilsust. Euroopa Liidu kehtivas nn tööriistakastis nähakse ette vahendid, mis on suunatud mitmesugustele küsimustele, kuid paljudel juhtudel on need piiratud suurusega võrreldes vajadustega, mis on tuvastatud ja mida saab tuvastada. Seetõttu kavatakse komisjon viia läbi põhjaliku hindamise järgnevatel kuudel eesmärgiga arendada võimalusi, sealhulgas rahastamisvahendit, mis võiks paremini ja tõhusamalt lahendada rahalisi vajadusi naaberriikides, samal ajal toetades nende pidevaid vajalikke reformialaseid jõupingutusi. Selles töös saab toetuda olemasolevate vahendite kogemustele, muu seas vahenditele, mis on viimastel aastatel loodud liikmesriikide toetamiseks.

Vastus konfliktidele Süürias ja Ukrainas ning sihtfondide kasutamine on näited, kuidas ELi rahaliste vahenditega võib reageerida kiiresti ja paindlikult. Siiski on veel palju ära teha, et kiirendada abi ja tagada, et see on paremini kohanenud kiiresti arenevate poliitiliste olude ja prioriteetidega.

Komisjon ja kõrge esindaja püüavad abi kiirendada selliste menetluste lihtsustamisega. Nad uurivad nn paindlikkuse patja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendis, st eraldavad ressursse, mida kasutatakse kiireloomuliste ettenägematute vajaduste tarbeks, eriti konfliktide ja konfliktijärgses olukorras; pagulaste toetuseks; kriisidele ja katastroofidele reageerimiseks; ning turvalisuse ja stabiilsuse programmide võimalusi.

Kaalutakse finantsmääruste muutmist, et paindlikkuse puhvris kasutamata vahendid saaks kanda järgmisse aastasse. EL kasutab vahekokkuvõtet ELi välistegevuse rahastamisvahenditest 2017. aastal, et haldusmenetlust lihtsustada, ja vajadusel tehakse ettepanekuid muuta aluseks olevaid õigusakte.

Parem annetajate koordineerimine on vahendite maksimeerimiseks vajalik, kuid ka selleks, et muuta liidu panus nähtavamaks. Võimaluse korral tuleks ELi ühine vastus piirkonnas kujundada Euroopa Liidu nimel, et tõhustada ühist kavandamist ELi liikmesriikidega ja jagatud analüüsi kõigi ELi allikatest (sh ELi delegatsioonid, julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonid ja ELi eriesindajad). Lihtsustatud käsitlus peaks hõlbustama ühiseid projekte liidu liikmesriikide ja asutuste vahel.

EL tugevdab rahastajate tõhusat koordineerimist teiste Euroopa rahastamismehhanismide ja suurte rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja Aafrika Liidu, Araabia Liiga riikide ja Pärsia lahe koostöökoostöökoguga, samuti töötab Vahemere Liidu, idapartnerluse ja teiste piirkondlike foorumide kaudu.

VII.2 NÄHTAVUS, SUHTKEMINE JA HAARE

Parem suhtlemine ja edendamine on ELi uue naabruspoliitika keskmes. Parem avalik diplomaatia aitab kaasa liidu poliitika paremale selgitamisele. EL peaks tagama fondide kasutamise parema nähtavuse naabrusprogrammis perioodil 2014-2020. ELi nähtavus peaks olema rakenduspartneritega koos töötamise eeltingimus.

Toetus aitab edendada sõltumatut, usaldusväärset meediat. EL võiks samuti toetada strateegilise kommunikatsiooni suutlikkust valitsustes, et paremini mõista avalikku arvamust ja kohandada kampaaniaid, mis teatavad reformi kasulikkusest.

Nagu Euroopa Ülemkogul kokku lepitud, peaks EL tegema koostööd partneritega, et paljastada desinformatsioon ja reageerida otsustavalt, kui see on suunatud Euroopa Liidu vastu. Asjakohane segu ennetavatest strateegilistest ja taktikalistest kommunikatsioonivahenditest võimaldab ELil ja tema partneritel paremini jälgida ja analüüsida meediat, et paremini mõista arusaamu ja narratiive partnerriikides ja selgitada iga riigi kasu koostöös Euroopa Liiduga. Ülimaks eesmärgiks on luua positiivne narratiiv ENP toetuse ja koostöö kohta..

Liikmeriikide suurem kaasatus kommunikatsiooniprioriteetide seadmisel peaks tagama ühtsema ELi hääle. ELi delegatsioonid partnerriikides teevad tihedat koostööd liikmesriikide esindajatega, et nad oleksid esindatud olulistes sidusrühmades, eelkõige kodanikuühiskonnas. Haardetegevus on vajalik ka liidu sees, et selgitada kodanikele, miks on meie stabiilsuse ja julgeoleku jaoks vajalikud stabiilsed, kindlad ja jõukad riigid meie läheduses.

EL peaks rakendama seda diplomaatilist tegevuskava valitsustes, kodanikuühiskonnas, äriühingutes, akadeemilistes ringkondades ja muude kodanike puhul partnerriikides, eriti noorte seas, muu hulgas teadusdiplomaatia kaudu.

PARTNERLUSED NOORTELE

Noorte kaasatus kogu naabruses paraneb noortele mõeldud partnerlusprogrammide loomise kaudu. Need partnerlused edendavad inimestevahelisi kontakte ja võrgustikke igas vanuses noortele ELis ja naaberriikides, et edendada vastastikust austust, mõistmist ja avatud ühiskonda. See peaks hõlmama koolide ja ülikoolide õpilastvahetuste olulist suurenemist, sealhulgas võimalikku Euroopa Kooli katseprojekti naaberriikides. Kui tõsta rahastamise ülempiiri Erasmuse üliõpilaste reisimise julgustamiseks, saab rohkem noori eurooplasi õppida partnerriikides, et suurendada liikmesriikide ja partnerriikide vahelisi sidemeid.

Arendatakse "Friends of Europe" klubisid ja vilistlaste võrgustikke nende jaoks, kes on osalenud ELi toetatud tegevuses, ning võimaluse korral arendatakse "noorte saadikute" võrgustikke. Lisaks luuakse foorumid, et võimaldada teabevahetust noorte juhtide ja tulevaste arvamusiidrite vahel kogu Euroopa Liidus ja selle naabruses.

VIII. JÄRGMISED SAMMUD

See ühisteade lõpetab formaalse konsultatsiooniprotsessi Euroopa naabruspoliitika läbivaatamiseks. 2016. aastal plaanime arutada ühisteatise sisalduvaid ettepanekuid ning liidu hiljem võetavaid seisukohti partnerriikidega, et teha ühiselt kindlaks meie tulevaste suhete iseloom, lähtudes selles teatise esitatud soovitudest.